

Anonimizētā versija

Tulkojums

C-394/19 – 1

Lieta C-394/19

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Datums, kurā lūgums reģistrēts Tiesā:

2019. gada 21. maijs

Iesniedzējtiesa:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Beļģija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 14. maijs

Prasītāji:

PN

QO

RP

SQ

TR

Atbildētājs:

Centre public d'action sociale d'Anderlecht (CPAS)

[..] [oriģ. 2. lpp.] [..]

I TIESVEDĪBA

Tiesvedība tika uzsākta 2019. gada 13. februārī iesniedzot prasības pieteikumu Vispārējās tiesas kancelejā. [Tiesvedības gaita]

[..] [oriģ. 3. lpp.]

II APSTRĪDĒTIE LĒMUMI UN PRASĪBAS PRIEKŠMETS

Ar 2018. gada 12. novembra lēmumu *CPAS d'Anderlecht* [Anderlehtas Valsts sociālās darbības centrs] atteica PN sociālo palīdzību, kas ir līdzvērtīga sociālās integrācijas ienākumiem [...], balstoties uz šādu pamatojumu:

“Jūs nelikumīgi uzturaties Beļģijas teritorijā.

Personas, kas nelikumīgi uzturas valstī, ir tiesīgas saņemt tikai neatliekamo medicīnisko palīdzību saskaņā ar 1976. gada 8. jūlija Konstitutīvā likuma par valsts sociālās darbības centriem 57. panta 2. punktu.

Tādēļ Comité Spécial du Service Social [(Sociālā dienesta Īpašā komiteja)] uzskata, ka jūs neatbilstat tiesiskajiem nosacījumiem, lai piešķirtu atbalstu, kas līdzvērtīgs integrācijas ienākumiem.”

Ar tās pašas dienas lēmumu un balstoties uz to pašu pamatojumu Anderlehtas *CPAS* arī QO atteica sociālo palīdzību, kas ir līdzvērtīga sociālās integrācijas ienākumiem sākot no 2018. gada 18. oktobra, un piešķīra QO medicīnisko karti neatliekamās medicīniskās palīdzības ietvaros.

PN un QO pieprasa [...], lai Anderlehtas *CPAS* tiktu piespriests tiem piešķirt sociālo palīdzību, kas ir līdzvērtīga sociālās integrācijas ienākumiem ar likmi par apgādībā esošiem ģimenes locekļiem sākot no 2018. gada 18. oktobra.

III FAKTI

[..]

PN, dzimusi 1975. gada 1. janvārī, Marokas pilsoņe, apgalvo, ka ir ieradusies Beļģijā 2003. gadā.

2003. gada 6. decembrī viņa apprecējusies ar US, Beļģijas pilsoni. [...]

2008. gada 12. janvārī PN un US izšķīrās.

2008. gada 19. martā PN Marokā apprecējās ar QO, kas dzimis 1976. gada 27. septembrī un ir Marokas pilsonis.

2008. gada 28. novembrī QO ieceļoja Beļģijas teritorijā ar īstermiņa vīzu. Pēc tās derīguma termiņa beigām attiecībā uz viņu 2009. gada 23. aprīlī tika izdots rīkojums atstāt valsts teritoriju [...]. **[oriģ. 4. lpp.]**

2009. gada 15. oktobrī QO iesniedza pieteikumu par uzturēšanās atļauju saskaņā ar 9.a pantu 1980. gada 15. decembra Likumā par ārvalstnieku piekļuvi teritorijai, uzturēšanos, apmešanos uz dzīvi un izraidīšanu [prasība par uzturēšanās legalizāciju ārkārtas apstākļu dēļ].

2010. gada 2. augustā piedzima pirmais PN un QO bērns – RP.

2011. gada 27. janvārī QO saņēma uzturēšanās atļauju uz vairāk nekā 3 mēnešiem.

Ar 2012. gada 12. jūnija spriedumu *tribunal de première instance de Bruxelles* [Briseles pirmās instances tiesa] atzina PN un US laulību par spēkā neesošu.

2013. gada 19. janvārī *Office des étrangers* [Ārvalstnieku birojs] atsauc PN un viņas dēla RP uzturēšanās atļauju un izdeva rīkojumu atstāt teritoriju, kā arī aizliedza ieceļot valsts teritorijā 5 gadus, norādot šādu pamatojumu (brīvs tulkojums):

“Saskaņā ar tribunal de première instance de Bruxelles [(Briseles pirmās instances tiesa)] spriedumu ieinteresētajai personai [...] nebija nolūka nodibināt ilgstošu kopdzīvi ar Beļģijas valstspiederīgo, ar kuru viņa apprecējās. Viņa apzināti un krāpnieciskos nolūkos ļaunprātīgi izmantoja Beļģijas ģimenes atkalapvienošanās procedūras. Ir pierādīts, ka PN krāpās ar mērķi iegūt uzturēšanās tiesības. Viņas tiesības veikt uzņēmējdarbību tiek atceltas krāpšanas dēļ 2013. gada 29. janvārī.”

2013. gada 21. martā, pēc lēmuma par PN uzturēšanās tiesību atcelšanu, arī QO uzturēšanās atļauja tiek atcelta, un 2013. gada 25. aprīlī viņš iesniedza apelāciju *Conseil du contentieux des étrangers* [Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padomē].

Ar 2014. gada 27. maija spriedumu *cour d'appel de Bruxelles* [Briseles apelācijas tiesa] apstiprināja *tribunal de première instance de Bruxelles* 2012. gada 12. jūnija spriedumu.

2014. gada 30. jūlijā PN un QO piedzima otrais bērns – SQ.

2015. gada 27. jūlijā PN un QO iesniedza uzturēšanās pieteikumu saskaņā ar 9.a pantu 1980. gada 15. decembra Likumā par ārvalstnieku piekļuvi teritorijai, uzturēšanos, apmešanos uz dzīvi un izraidīšanu [prasība par uzturēšanās legalizāciju ārkārtas apstākļu dēļ], kas 2015. gada 16. novembrī tika noraidīts ar lēmumu par nepieņemamību un kuram sekoja rīkojums atstāt teritoriju.

2016. gada 15. septembrī *Conseil du contentieux des étrangers* noraidīja QO 2013. gada 15. aprīļa apelāciju.

2016. gada 26. septembrī PN un QO piedzima trešais bērns – TR. [oriģ. 5. lpp.]

Ar 2017. gada 13. jūnija vēstuli, kas adresēta Beļģijas valstij, PN un QO pārstāvis apgalvoja, ka viņu uzturēšanās tiesību atcelšana ir bijusi pretrunā Eiropas tiesībām, un pieprasīja, lai tiktu atjaunots iepriekšējais stāvoklis, atgriežot PN viņas karti F+ [Savienības pilsoņa ģimenes locekļa pastāvīgās uzturēšanās atļauja], to piešķirot viņas bērniem, kā arī piešķirot QO karti B [Apliecība par reģistrēšanos ārvalstnieku reģistrā – neierobežota uzturēšanās].

Ar 2017. gada 16. jūnija elektroniskā pasta vēstuli Beļģijas valsts atteicās apmierināt šo prasību, norādot šādu pamatojumu:

“[..]

Lēmums ir datēts ar 2013. gada 29. janvāri. Tas jūsu klientei tika paziņots 2013. gada 20. martā.

Jūsu klientiem bija tiesības iesniegt pārsūdzību 30 dienu laikā pēc šī paziņojuma.

Jūsu klienti neiesniedza nekādu pārsūdzību. Ieceļošanas aizliegums joprojām ir spēkā.”

Tāpēc PN un QO 2018. gada 24. janvārī cēla prasību *tribunal de première instance francophone de Bruxelles* [Briseles frankofonā pirmās instances tiesa], lai saņemtu uzturēšanās atļauju [..].

Ar 2018. gada 10. jūlija spriedumu šī tiesa atzina savu piekritības neesamību.

PN un QO pārsūdzēja šo lēmumu, un *cour d'appel de Bruxelles* [Briseles apelācijas tiesa] joprojām norit tiesvedība.

[..]

IV DISKUSIJA

1976. gada 8. jūlija Konstitūtīvā likuma par valsts sociālās darbības centriem 1. pantā ir noteikts, ka “ikvienam ir tiesības uz sociālo palīdzību. Tās mērķis ir dot iespēju katram indivīdam dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi”.

[..] Šī paša likuma 57. panta 2. punktā ir norādīts:

“Atkāpjoties no citiem šī likuma noteikumiem, Valsts sociālās darbības centra uzdevums aprobežojas ar:

1. Neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanu ārvalstniekam, kas Karalistē uzturas nelikumīgi; [..]”. [oriģ. 6. lpp.]

Šī noteikuma mērķis ir mudināt ārvalstniekus, kas valstī uzturas nelikumīgi, pildīt rīkojumus atstāt teritoriju.

PN un QO izklāsta [..], ka par faktu, ka viņi pašlaik dzīvo bez uzturēšanās atļaujas, ir atbildīga Beļģijas valsts, jo tā ir pārkāpusi Eiropas tiesības, un ka iesniedzējtiesa ir kompetenta novērst šo pārkāpumu, vismaz saglabājot viņu tiesības uz sociālo palīdzību, lai ļautu viņiem dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, [...] kas bija jātransponē līdz 2006. gada 30. aprīlim, 35. pantā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nosaka pasākumus, kas vajadzīgi, lai liegtu, izbeigtu vai atsauktu ar šo direktīvu piešķirtās tiesības, ja notiek to ļaunprātīga izmantošana vai krāpšana, piemēram, fiktīvas laulības. Visiem šādiem pasākumiem jābūt samērīgiem un uz tiem jāattiecina procesuālās garantijas, kas paredzētas 30. un 31. pantā.”

Laikā, kad tika pieņemti lēmumi atcelt PN un QO uzturēšanās tiesības, to juridiskais pamats valsts tiesībās bija 1980. gada 15. decembra Likuma par ārvalstnieku piekļuvi teritorijai, uzturēšanos, apmešanos uz dzīvi un izraidīšanu 42.f pants, kura redakcija tolaik bija šāda:

“Ministrs vai viņa pārstāvis var atteikt iecelšanu vai izbeigt Savienības pilsoņa vai viņa ģimenes locekļu uzturēšanās tiesības, ja minētais pilsonis vai viņa ģimenes locekļi ir izmantojuši nepatiesu vai maldinošu informāciju vai viltotus vai falsificētus dokumentus, vai ir īstenojuši krāpšanu vai izmantojuši citus nelikumīgus līdzekļus, kas ir bijuši būtiski svarīgi šo tiesību atzīšanai.”

Pretēji Direktīvas 2004/38/EK 35. pantam šajā tekstā nebija paredzēta iepriekšēja samērīguma pārbaude.

Šī pārbaude tika ieviesta tikai pēc 2016. gada 4. maija [...] grozījumiem 1980. gada 15. decembra likuma 42.f pantā, proti:

“Ministrs vai viņa pārstāvis var izbeigt Savienības pilsoņa vai viņa ģimenes locekļa uzturēšanos un izraidīt no Karalistes teritorijas, ja ir tikusi izmantota nepatiesa vai maldinoša informācija, vai viltoti vai falsificēti dokumenti, vai ja ir tikusi īstenota krāpšana vai izmantoti citi nelikumīgi līdzekļi, kas ir veicinājuši uzturēšanās atzīšanu. [oriģ. 7. lpp.]

Ja ministrs vai viņa pārstāvis plāno pieņemt šādu lēmumu, viņš ņem vērā ieinteresētās personas uzturēšanās ilgumu Karalistē, vecumu, veselības stāvokli, ģimenes un ekonomisko stāvokli, sociālo un kultūras integrāciju Karalistē, kā arī saišu ar izcelsmes valsti intensitāti.”

Šajā saistībā paskaidrojuma rakstā ([..]) ir norādīts, ka:

“Grozījumu mērķis [...] ir precizēt 1980. gada 15. decembra Likuma par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu iecelšanas un uzturēšanās atteikumu noteikumus, nodrošinot Direktīvas 2004/38/EK pareizu transponēšanu.

Direktīvas 2004/38/EK 35. pants nekādā veidā nenosaka, ka krāpšanai nav izšķirošas nozīmes uzturēšanās atzīšanā. Tomēr jāņem vērā samērīguma princips un garantijas, kas paredzētas minētās direktīvas 30. un 31. pantā.

Tāpēc no šī brīža ministram vai viņa pārstāvim būs jāņem vērā ieinteresētās personas uzturēšanās ilgums Karalistē, vecums, veselības stāvoklis, ģimenes un ekonomiskā situācija, sociālā un kultūras integrācija Karalistē, kā arī saišu ar izcelsmes valsti intensitāte.”

Tāpēc nav nopietnu šaubu par to, vai lēmumi atsaukt PN un QO uzturēšanās tiesības tika pieņemti, pamatojoties uz nepareizu Direktīvas 2004/38/EK transponēšanu, un bez iepriekšējas samērīguma pārbaudes, ko pieprasa minētā direktīva, ņemot vērā, ka šie lēmumi bija strīdīgā lēmuma pamatā.

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk tekstā – “Tiesa”) [...] ir noteikusi principus attiecībā uz valstu atbildību gadījumā, ja valsts tiesību akti ir pretrunā Savienības tiesībām. **[oriģ. 8. lpp.]**

Savā spriedumā, 1991. gada 19. novembris, *Francovich* u.c. (C-6/90 un C-9/90, EU:C:1991:428) Tiesa norāda:

*“31. Vispirms jāatgādina, ka EEK līgums radīja pats savu tiesību sistēmu, kura ir integrēta dalībvalstu tiesību sistēmās un kura to tiesām ir jāpiemēro, un kuras subjekti ir ne tikai dalībvalstis, bet arī to pilsoņi. Tā kā šis Līgums rada pienākumus arī indivīdiem, var secināt, ka arī Kopienu tiesības ir veidotas tā, lai radītu tiesības, kuras ir tāda tiesību kopuma daļa, kas attiecas uz indivīdiem. Tās rodas ne tikai tad, kad pastāv tieša norāde pašā Līgumā, bet tās arī izriet no pienākumiem, kurus Līgums skaidri noteiktā veidā uzliek gan indivīdiem, gan dalībvalstīm, gan Kopienas iestādēm (skat. 1963. gada 5. februāra spriedumu lietā 26/62 *Van Gend en Loos*, Krāj., 3. lpp., un 1964. gada 15. jūlija spriedumu lietā 6/64 *Costa*, Krāj., 1141. lpp.).*

*32. Turklāt jāatgādina – kā tas izriet no pastāvīgās judikatūras – ka valstu tiesām, kurām ir jāpiemēro Kopienu tiesību normas, ir jānodrošina pilna šo normu iedarbība un jāaizsargā tiesības, ko tās rada indivīdiem (skat. it īpaši 1978. gada 9. marta spriedumu lietā 106/77 *Simmenthal*, Krāj., 629. lpp., 16. punkts, un 1990. gada 19. jūnija spriedumu lietā C-213/89, *Factortame*, Krāj., I-2433. lpp.).*

33. Jāsecina, ka pilna Kopienas normu iedarbība tiktu apdraudēta un tajās nostiprināto tiesību aizsardzība tiktu vājināta, ja indivīdiem nebūtu iespējams prasīt atlīdzināt zaudējumus gadījumos, kad to tiesības tiek pārkāptas, dalībvalstij pārkāpjot Kopienu tiesības.

34. Iespēja prasīt zaudējumu atlīdzību no valsts ir īpaši nepieciešama tajos gadījumos, kad, kā šajā gadījumā, pilna Kopienas normu iedarbība ir atkarīga no valsts veiktajām darbībām, un līdz ar to indivīdi situācijā, kad

šādas darbības nav veiktas, nevar valsts tiesā atsaukties uz tiesībām, kuras tiem piešķir Kopienu tiesības.

35. Tātad princips par valsts atbildību par indivīdiem nodarītajiem zaudējumiem, kas radušies tāda Kopienu tiesību pārkāpuma dēļ, par kuru ir vainojama pati valsts, ir viens no raksturīgiem Līguma tiesību sistēmas principiem.

36. Pamatojums dalībvalstu pienākumam atlīdzināt zaudējumus ir atrodams arī Līguma 5. pantā, saskaņā ar kuru dalībvalstīm ir pienākums veikt visus vispārējos un konkrētos pasākumus, kas var nodrošināt to pienākumu izpildi, ko valstij uzliek Kopienu tiesības. Viens no šiem pienākumiem ir likvidēt Kopienu tiesību pārkāpuma radītās prettiesiskās sekas (attiecībā uz analogu 86. panta normu EOTK līgumā skat. 1960. gada 16. decembra spriedumu lietā 6/60 Humblet, Krāj., 1125. lpp.). [oriģ. 9. lpp.]

37. No visa iepriekšminētā var secināt, ka Kopienu tiesības uzliek par pienākumu ievērot principu, saskaņā ar kuru dalībvalstīm ir jāatlīdzina zaudējumi, kas radušies indivīdiem tāda Kopienu tiesību pārkāpuma dēļ, par kuru ir vainojama pati valsts.”

Šie principi tika apstiprināti 1996. gada 5. marta spriedumā *Brasserie du pêcheur* un *Factortame* (C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79). Tiesa atbildēja uz prejudiciālo jautājumu:

“1) Princips, saskaņā ar kuru dalībvalstīm ir pienākums atlīdzināt privātpersonām nodarītu kaitējumu, pārkāpjot Kopienu tiesības, par ko dalībvalstis ir atbildīgas, ir piemērojams, ja pārkāpumu ir izdarījis valsts likumdevējs;

2) Ja Kopienu tiesības dalībvalstī pārkāpis valsts likumdevējs, kuram ir piešķirta plaša rīcības brīvība attiecībā uz likumdošanas izvēli, cietušajiem indivīdiem ir tiesības uz atlīdzību tad, ja pārkāptais Kopienu tiesību noteikums šiem indivīdiem piešķir tiesības, ja pārkāpums ir pietiekami būtisks un ja pastāv tieša cēloņsakarība starp šo pārkāpumu un indivīdiem radīto kaitējumu. Tādā gadījumā zaudējumi vai kaitējums, ko valsts nodarījusi ar Kopienu tiesību pārkāpumu, jāatlīdzina saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem atbildības jomā. Piemērojamo valsts tiesību aktu nosacījumi nedrīkst būt nelabvēlīgāki par tiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām dalībvalstī, un nedrīkst zaudējumu atlīdzības saņemšanu padarīt neiespējamu vai ļoti apgrūtināt.

3) Zaudējumu vai kaitējuma atlīdzināšana saskaņā ar piemērojamiem valsts tiesību aktiem nevar būt atkarīga no tādiem nosacījumiem attiecībā uz valsts iestādes vainu (nodomu vai nolaidību), kas nav saistīti ar pietiekami būtisku Kopienu tiesību pārkāpumu.

4) Zaudējumu, ko dalībvalsts indivīdiem nodarījusi saistībā ar Kopienu tiesību pārkāpumu, atlīdzināšanai jābūt atbilstošai nodarītajam kaitējumam. Ja šajā jomā nav Kopienas noteikumu, tad katras dalībvalsts tiesību sistēmā jāparedz kritēriji, kas ļautu noteikt atlīdzības apjomu. Tomēr tie nedrīkst būt nelabvēlīgāki par tiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām saskaņā ar dalībvalsts tiesībām, un to piemērošana praksē nedrīkst zaudējumu atlīdzināšanu padarīt neiespējamu vai ļoti apgrūtināt. Valsts tiesību akti, kas vispārējā kārtā ierobežo atlīdzināmo zaudējumu apjomu attiecībā uz īpaši aizsargātām personas interesēm un neparedz atlīdzināt atrauto peļņu, neatbilst Kopienas tiesībām. [oriģ. 10. lpp.]

Kopienas tiesību pārkāpuma gadījumā jābūt iespējai prasīt tādu zaudējumu kā Anglijas tiesībās paredzētie "brīdinājuma" zaudējumi atlīdzināšanu, ja to var prasīt līdzīgās prasībās saskaņā ar dalībvalsts tiesībām.

5) Dalībvalstu pienākums atlīdzināt zaudējumus vai kaitējumu, kas indivīdiem nodarīts ar šīs dalībvalsts izdarītu Kopienas tiesību pārkāpumu, nevar būt ierobežots, ietverot tikai kaitējumu, kas radies pēc Tiesas sprieduma, kurā tā konstatē pārmesto pienākumu neizpildi, pasludināšanas.

Ņemot vērā šos argumentus, šī sprieduma rezolutīvajā daļā minētais jautājums jānodod izskatīšanai Tiesā.

[..] [oriģ. 11. lpp.] [..]

[oriģ. 12. lpp.] [..]

[pagaidu pasākums, kas piešķir sociālo palīdzību līdz nolēmuma pieņemšanai pēc būtības].

AR ŠĀDU PAMATOJUMU

TIESA,

[..]

[..] Saskaņā ar LESD 267. pantu uzdod Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

- Vai Kopienas tiesību normu pilnīgas efektivitātes un to aizsardzības princips, kā noteikts spriedumos *Francovich* un *Brasserie du Pêcheur* un Direktīvā 2004/38/EK, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstij gadījumā, kad ārvalstniekam sakarā ar nepareizu transponēšanu valsts tiesību aktos ir atņemtas uzturēšanās tiesības bez iepriekšējas samērīguma pārbaudes, ir pienākums tās sociālās palīdzības sistēmas ietvaros uzņemt pieteikuma iesniedzēja nemedicīnisko pamatvajadzību izmaksu segšanu, līdz tiek pieņemts lēmums par viņa uzturēšanos saskaņā ar Savienības tiesībām?

[..] [oriģ. 13. lpp.] [..]

[..] [paraksti]

DARBA VERSIJA